

Sālsvārnas laimīgā zeme

Kritiķu īsviedokļi par Latvijas Nacionālā teātra izrādi “Mēs, Sālsvārnas salas vasarnieki” Paulas Pļavnieces režijā

Par laimes salu jūras vidū

Gundega Saulīte: Silta izrāde! Tieši šī notikumu emocionālā temperatūra visbūtiskāk izsaka Latvijas Nacionālā teātra iestudējuma “Mēs, Sālsvārnas salas vasarnieki” savdabību un nepārprotamo veiksmi. Izrāde, kas mērķēta bērnu auditorijai, bet, kā atzīst teātrī, noderēs visai ģimenei. Uz skatuves iedzīvināts Astridas Lindgrēnes sirsnīgais stāsts par dažāda vecuma bērnu brīvdienu piedzīvojumiem kādā Zviedrijas salā. Tas darīts ar tādu mīlestību, iejutību un dzīves pamatvērtību apliecinājumu, ka atliek tikai priecāties par precīzi ievirzīto ansambļa spēli. Jo raibajā baltgalvišu kompānijā neviens netēlo bērnišķīgu uzvedību vai izdarības, bet gan bērna nopietno attieksmi pret apkārtējo pasauli un citam pret citu. Un arī joki, komiskās epizodes piedzimst no apkārtējās pasaules – dabas, dzīvnieku un cilvēkbērnu – izzināšanas.

Režisorei Paulai Pļavniecei visaugstākā atzinība par izrādes neparastās gaisotnes uzburšanu. Ja ārējās norisēs tā visdrīzāk ir spēle, tad varoņu motivācijā un darbībā precīzi īstenota iekšējā patiesība. Taču režisorei bijuši arī brīnišķīgi palīgi. Vispirms minams un uzteicams scenogrāfs Kristaps Kramiņš, kurš Sālsvārnas apkārtnē līdz pašai debesmalai piešķīris zilganzaļu toni. Nebaidīšos pārspīlēt – tieši šī krāsa uzjundī sen piedzīvotu laimes apjausmu vai varbūt sapni par to, kādā krāsā jābūt laimei, ja virs galvas ir skaidras debesis un visapkārt – jūra. Salas necilie namiņi sarkanā krāsā izrādās konstruēti pietiekami asprātīgi, lai tos apspēlētu (lasi – apdzīvotu) stāsta varoņi. Šīs “laimīgās zemes” radītāju pulkā katrā ziņā jāmin arī kostīmu un grima māksliniece Berta Vilipsone, grima māksliniece Gunda Zvirbule, komponists un dziesmu tekstu autors Edgars Mākens, horeogrāfe Agate Bankava.

Kā nenogurstoša atspole notikumos darbojas Agneses Budovskas Čorvena, aktrises atgriešanās uz skatuves nes bezgala daudz prieka skatītājiem. Turklāt noticēt tam, ka viņai ir tikai pieci gadi, varam bez aizspriedumiem. Vispār bērnu un vecāku attiecībām šai iestudējumā mēs ticam uz vārda. Jo visu nosaka iekšējā patiesība. Ir tik mīļi, kad Igora Šelegovska Pelle, Melkeru ģimenes pastarītis, jūtu uzplūdā apkāmpj savu tēti, ko iemieso Ainārs Ančevskis. Patiesi aizkustina mīlestības apliecinājums, un pilnīgi nebūtisks tai brīdī šķiet acīmredzamais, ka dēls ir galvastiesu garāks par tēti.

Izrāde ar savu vizuālo skaistumu un iekšējo harmoniju atgādina zaudēto paradīzi. Pagājušā gadsimta sešdesmitajos gados izdotās grāmatas varoņi savās vasaras brīvdienās dzīvo pavisam atšķirīgi no tiem, kas tagad sēž skatītāju zālē. Vai varam

iztēloties, ka uz visas salas ir tikai viens telefona aparāts – veikalā uz letes? Bet ģimenes tēvs, kurš savā nodabā klabina rakstāmmašīnu, bērnu priekus iemūžina ar... kaklā pakārtu gaužām antīku fotoaparātu. Taču sirsnības, draudzības, izziņas kāres šai vasarnieku sabiedrībā nepietrūkst. Par to stāsta šī siltā izrāde.

Juku jukām blondas cirtas

Atis Rozentāls: Kalles Gunnašona dramaturģijā Astrides Lindgrēnes stāsts par laimīgiem bērniem un rūpju mākiem vecākiem “Mēs, Sālsvārnas salas vasarnieki” saglabājis prozas darba lineārumu, sekojot notikumiem secīgi un ieviešot teicēja funkciju, ko veic Mālinas lomas atveidotāja Ieva Aniņa. Režisore Paula Pļavniece sadarbībā ar scenogrāfu Kristapu Kramiņu un kostīmu mākslinieci Bertu Vilipsoni ir radījuši košu, bet nedaudz deformētu vidi. Sala ir pārspīlēti maza, kas izraisa zināmas problēmas mizanscēnu izkārtšanā, jo brīžiem aktieriem vārda tiešā nozīmē nav vietas, bet tas ir darīts apzināti. Tāpat kā apzināti lielākā daļa varoņu ir blondās parūkās, kas pirmajās desmit minūtēs prasa no skatītāja koncentrēšanos, kurš varonis ir kurš un cik kuram gadu. Bērnu lomu atveidotājiem apģērbs ir vairākus numurus par lielu, un burvīgi ir klamzīgie džemperī, kuros iegērbjas Saulgriežu svinētāji. Tā ir mazliet nesakārtota, bet savā perfekcijas trūkumā apburoša pasaule, kurā nav ļaunuma, kas gan nenozīmē, ka nav dramatisku notikumu.

Bērnu skatiens uz lietām izpaužas arī dziesmu tekstos, kas brīžiem šķiet no sērijas “ko redzu, to dziedu”, bet Edgara Mākena dziesmas rada papildu pozitīvo lādiņu izrādei. Ir sajūta, ka aktieri nevis spēlē, bet spēlējas ar lielu prieku, un pat negribas īpaši kādu izcelt, jo ansamblī saskanīgi darbojas visu paaudžu skatuves mākslinieki. Lielisks atradums ir arī sanbernārs Bocmanis lelles veidolā, kurš vienubrīd iedziedas Mārča Maņjakova balsī, bet uz paklanīšanos pēkšņi “atdzīvojas”.

Draudzība, attiecības ģimenē, attieksme pret dzīvniekiem – tās ir tēmas, kas izrādē ieskanas bez didaktikas un organiski. Gribas izcelt divus aspektus – aina, kurā Bocmani tur aizdomās jēriņa un trusiša nokošanā, atgādina, cik uzmanīgiem jābūt, vainojot tos, kuri nespēj sevi aizstāvēt. Savukārt sāga ar mājas pirkšanu rehabilitē literāro darbību kā profesiju – izrādās, arī šādā veidā var tikt pie naudas, dabūjot prēmiju un atļauties savu sapņu namiņu – lai arī vecu, mazu un ar cauru jumtu.